

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

В рамках обґрунтування стратегії управління капіталом підприємств роздрібної торгівлі особливої актуальності набувають питання аналізу ефективності використання капіталу, авансованого у формування активів підприємства.

Дослідженню питань сутності, складу, особливостей формування та використання капіталу підприємства присвячено праці багатьох відомих вітчизняних і закордонних вчених: Ф. Модільяні, М. Міллера, Ю. Бріггема, Е. Нікбахта, Дж.К. Ван Хорна, Дж.К. Шима, Ю.Н. Воробйова, В.В. Ковальова, О.С. Стоянової, В.М. Суторміної та ін., а безпосередньо в торгівлі – І.О. Бланка, М.С. Абрютіної, А.В. Грачева, Н.М. Ушакової, Л.О. Лігоненко, Н.О. Власової. Разом з тим, методичне забезпечення аналізу ефективності використання капіталу підприємств торгівлі ще не достатньо висвітлено. Перш за все це стосується визначення сутності ефективності використання капіталу та формування системи показників для її оцінки.

Узагальнення існуючих теоретичних підходів вітчизняних і зарубіжних науковців щодо висвітлення економічної сутності категорії «ефективність», дозволило означити такі її характеристики стосовно ефективності використання капіталу:

- якісний результат фінансової діяльності, що характеризує її результативність;
- результат ефективного та раціонального використання капіталу;
- співвідношення конкретного, кінцевого результату до фінансових ресурсів, авансованих в активи підприємства.

Кількісна оцінка ефективності використання капіталу підприємств торгівлі, на наш погляд, має охоплювати два етапи:

- дослідження динаміки критеріїв ефективності використання капіталу та показників, що визначають їх зміну;
- оцінка впливу факторів на зміну показників ефективності використання капіталу підприємства.

Основними критеріями ефективності використання капіталу підприємства можна вважати оборотність і рентабельність капіталу. Загальна схема формування оціночних показників ефективності використання капіталу наведена в табл.

Отже, підвищення ефективності використання капіталу можливе за рахунок випереджальних темпів зростання основних економічних показників господарювання (прибутку та чистого товарообороту) над темпами капіталу підприємства.

Таблиця – Методичні підходи до формування показників ефективності використання капіталу підприємств торгівлі

Чисельник фінансового коефіцієнту	Чистий товарооборот	Прибуток
Знамен- ник фінансового коефіцієнту	Х	Рентабельність діяльності
Чистий товарооборот	Оборотність капіталу	Рентабельність капіталу
Капітал підприємства		

Кількісну оцінку впливу чинників на зміну показників ефективності використання капіталу підприємства вважаємо за доцільне здійснювати на підставі наступних факторних моделей з використанням традиційних прийомів економічного аналізу:

$$K_K^{об} = d_{BK} \times K_{BK}^{об}, \quad (1)$$

де $K_K^{об}$ – коефіцієнт оборотності капіталу підприємства, об.;

d_{BK} – частка власного капіталу в загальній величині капіталу, коеф.;

$K_{BK}^{об}$ – коефіцієнт оборотності власного капіталу підприємства, об.

$$P_K = d_{BK} \times K_{BK}^{об} \times P_D, \quad (2)$$

P_K – рентабельність капіталу підприємства, %.;

P_D – рентабельність діяльності підприємства, %.

Запропонований підхід до оцінки ефективності використання капіталу торговельного підприємства може використовуватися в рамках порівняльного аналізу ефективності господарювання конкуруючих підприємств, бути основою для вибору перспективних варіантів їх розвитку.